

**SPREMINJAMO
GRADBENO
KULTURO**

Problematika javnih naročil inženirskih storitev

predsednik sveta IZS za spremljanje javnih naročil
Andrej POVŠIČ, univ.dipl.inž.str.

Ljubljana, 25.9.2013

Aktivno spremljanje javnih naročil inženirskih storitev v 2013

- pregledovali smo javna naročila velikih vrednosti in naročila male vrednosti za področje inženirskih storitev
- obravnavali smo zapisnike o odpiranju ponudb in sklepe o izbiri
- dajali smo pripombe na pomanjkljivo ali neustrezno razpisno dokumentacijo
- izdelovali smo izračune primernih cen razpisanih storitev

Namen: Ugotoviti stanje na področju javnega naročanja.

Cilj: Dvig kakovosti inženirskih storitev in javnih objektov.

Splošne ugotovitve:

- kakovost inženirskih storitev, naročenih v postopkih javnih naročil je v povprečju prenizka,
- zakonodaja o javnem naročanju ne vzpodbuja naročanja kakovostnih inženirskih storitev,
- postopki javnih investicij so v povprečju preslabo vodeni,
- številni javni objekti so nefunkcionalni, netrajnostni in predragi,
- sistem javnega naročanja zavira razvoj kakovostnih ponudnikov, saj praksa kaže, da se storitve oddajajo po ceni izpod lastne in
- zatečeno stanje vodi tudi v nazadovanje domače inženirske stroke.

Podrobnejša analiza

Najbolj pereči problemi inženirskih storitev so:

- neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb,
- izbira ponudnika skoraj izključno na podlagi najnižje cene in
- reference.

Neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb

- Naša analiza javnih naročil inženirskih storitev kaže, da sta kriterija, 50% nižje od povprečne vrednosti in več kot 20% nižje od naslednje uvrščene ponudbe“, pri katerih mora javni naročnik preveriti ali je ponudba neobičajno nizka, izpolnjena samo v 26% primerov.
- Kljub temu, da so bili kriteriji izpolnjeni, so javni naročniki v večini primerov oddali naročilo za najnižjo ceno.
- Nekateri javni naročniki se niti ne zavedajo, da so pogoji iz 14. člena ZJN izpolnjeni.

Neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb

- Večina javnih naročnikov ima težave s preverjanjem ali je ponudba neobičajno nizka ali ne, zaradi česar se pri preverjanju zadovoljijo z izjavo zakonitega zastopnika ponudnika, da bo delo opravil.
- POZOR: V številnih primerih ponudbene cene segajo pod lastno ceno storitve.
- Ponudba z neobičajno nizko ceno inženirske storitve vodi v sum o tem, ali bo ponudnik sposoben izvršiti storitev in ali jo bo sposoben izvesti v kakovosti, kot jo določajo predpisi in stroka.

Neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb

- Javni naročniki, s katerimi smo se pogovarjali, so izrazili željo po jasnem navodilu/postopku v zakonu po katerem bi izločili ponudnike z neobičajno nizko ceno.

Neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb

- Pogovorili smo se z nemškimi in avstrijskimi kolegi, saj se pri pripravi slovenske zakonodaje največkrat naslanjamo prav na njihovo.
- V Nemčiji imajo cenik inženirskih storitev, ki ga je sprejel Nemški zvezni parlament; upoštevati ga morajo vsi podjetniki inženirskih storitev s sedežem v Nemčiji.

Neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb

- V Avstriji javni naročniki (javne agencije za stavbe, ceste, železnice) neobičajno nizke ponudbe prepoznajo in izločijo po posebnem postopku in na podlagi vnaprej določenih kriterijev. Kot neobičajno nizka je na primer opredeljena ponudba cena, ki leži več kot 20% pod „mediano“.
- Zakonodaja v Avstriji je primerljiva z našo zato ne vidimo razlogov, da postopka ne bi uporabljali tudi pri nas.

Neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb

Primer 1

	cena
Ponudba 1	79.569 EUR
Ponudba 2	81.250 EUR
Ponudba 3	100.000 EUR
Ocenjena vrednost	110.000 EUR
Ponudba 4	199.999 EUR

- **Mediana: 100.000 EUR**
- 80% mediane: 80.000 EUR
- **Ponudbo 1 se izloči.**

• Primer 2

	Cena
Ponudba 1	79.569 EUR
Ponudba 2	81.250 EUR
Ponudba 3	100.000 EUR
Ocenjena vrednost	110.000 EUR
Ponudba 4	199.999 EUR
Ponudba 5	250.000 EUR

- **Mediana: 105.000 EUR**
- 80% mediane : 84.000 EUR
- **Ponudbi 1 in 2 se izločita.**

Neprepoznavanje in neizločanje neobičajno nizkih ponudb

Naš predlog:

- Ker javni naročniki iz razloga premajhne določenosti zakonodaje o javnem naročanju ne prepoznajo oziroma si ne upajo izločiti neobičajno nizkih ponudb, predlagamo, da se v oba zakona o javnem naročanju vnese določilo, da mora javni naročnik v razpisni dokumentaciji navesti postopek in kriterije, po katerih bo prepoznal in izločil neobičajno nizke ponudbe. Ponudniki bi bili tako prisiljeni bistveno bolj preudarno pripraviti ponudbe in izhajati iz lastne cene storitve, ne pa da za vsako ceno skušajo pridobiti naročilo, potem pa kakovost storitve prilagajajo ceni.

Izbira ponudnika skoraj izključno na podlagi najnižje cene

- Izbira inženirskih storitev predstavlja najpomembnejšo odločitev, ki vpliva na uspešnost celotnega investicijskega projekta.
- Če se vrši izbira samo na osnovi cene, je tveganje, da bo pristop k izvedbi storitve necelovit, neprofesionalen.
- Izbira samo na osnovi cene ne daje nikakršnih zagotovil naročniku, da bo dobil najboljšo inženirsko rešitev.

Izbira ponudnika skoraj izključno na podlagi najnižje cene

- Da bi naročnik za svoj denar dobil najboljši mogoč projekt, bi moral za izvajalca inženirske storitve izbrati najekonomičnejšega in ne najcenejšega ponudnika.
- Da bi lahko to storil, bi moral za vsako posamezno naročilo izdelati merila za vrednotenje ponudb takšnih uslug.

Izbira ponudnika skoraj izključno na podlagi najnižje cene

- Najbolj poznana tovrstna merila so merila Svetovne banke z naslovom „Guidelines: Selection And Employment of Consultants by World Bank Borrowers“.
- V teh merilih je priporočena metoda za vrednotenje ponudb inženirskih uslug metoda na temelju kakovosti in cene.

Izbira ponudnika skoraj izključno na podlagi najnižje cene

Kakovost se meri z:

- izkušnjami ponudnika na področju predmeta naročila (reference podjetja, vključujoč certifikate kakovosti, zaščite okolja, ipd.),
- usposobljenostjo in kompetentnostjo ključnega osebja (reference strokovne ekipe),
- kakovostjo obdelave predložene metodologije in plana dela po aktivnostih in organizaciji strokovne ekipe.

Izbira ponudnika skoraj izključno na podlagi najnižje cene

Odvisno od posebnih, specifičnih zahtev predmeta naročila, sta mogoča še dva kriterija:

- poznavanje lokalnih pogojev,
- sposobnost in izkušnje pri prenosu znanja.

Vsak od kriterijev je lahko sestavljen iz več podkriterijev.

Izbira ponudnika skoraj izključno na podlagi najnižje cene

Naš predlog:

- V cilju dobrega gospodarjenja z javnim denarjem predlagamo, da se v oba zakona o javnem naročanju vnese določilo, da lahko javni naročnik inženirske storitve odda izključno na podlagi najekonomičnejše ponudbe (metoda izbora na osnovi kakovosti in cene), pri čemer znaša razmerje med kakovostjo in ceno od 60%:40% do 80%:20% v korist kakovosti.

Reference

Reference so pereč problem:

- ker so domače reference zaradi odsotnosti investicij v Sloveniji v letih finančne in gospodarske krize skoraj usahnila,
- ker ponudniki predložijo lažne reference,
- ker naročniki sprejemajo kot pozitivne reference tudi reference za neizvedene objekte,
- ker je potrditev sicer še veljavne reference na vedno novem, vsakokrat drugačnem obrazcu preveč zamudno in včasih nemogoče in
- ker reference podjetja in posameznika na obrazcih običajno niso jasno opredeljene in ne omogočajo vrednotenja ponudnika in ključnega osebja ločeno.

Reference

Predlagamo:

- **podaljšanje obdobja veljavnosti pridobljenih referenc iz treh (3) na deset (10) let, za specifične objekte, ki se redko gradijo, pa celo na daljše obdobje. V povezavi s tem naj se po merilih za ocenjevanje ponudb predpiše progresivno točkovanje starosti referenc-novejše reference bi bile bolje vrednotene. Primeroma: referenca stara do 5 let – 10 točk, referenca stara od 5-10 let – 2 točki, referenca stara nad 10 let – 1 točka. Štejejo naj izključno reference iz skupin istega oddelka po enotni klasifikaciji dejavnosti (prvi dve številki) ali strožje (skupina, razred).**

Reference

- da se kot pozitivne štejejo le reference, ki se nanašajo na izvedene objekte,
- da se uzakoni uporabo dveh enotnih referenčnih obrazcev (za podjetja, za pooblaščne inženirje) in hkrati uvede vpogled v bazo referenc, ki smo jih pripravljene vzpostaviti in voditi na Inženirski zbornici Slovenije.

Drugo

Izboljšanje razmer na področju javnih naročil vidimo tudi v:

- pripravi in uveljavitvi pravilnika ali smernice za javno naročanje inženirskih storitev, ki bi ga morala pripraviti stroka (IZS je pripravljena to nalogo prevzeti), ministrstvo pa bi ga moralo samo revidirati,
- standardizaciji in obvezni uporabi standardnih popisov del v gradbeništvu (vključitev v ZGO)
- izvedbi izobraževanj za javne naročnike, z namenom dviga zavedanja javnih naročnikov o pomenu javnega naročanja, znanj o predmetu javnega naročanja in pripravi razpisne dokumentacije ter izobraževanj ponudnikov o sistemu in pravilih javnega naročanja.

SPREMINJAMO
GRADBENO
KULTURO

Zahvaljujemo se za vašo pozornost

Inženirska zbornica Slovenije